

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Rozhovor s Jiřím Hájíčkem (text)

Příloha č. 2: Obálka románu *Selský baroko* (obrázek)

Příloha č. 3: Obálka románu *Selský baroko* (obrázek)

Příloha č. 4: Obálka románu *Rybí krev* (obrázek)

Příloha č. 5: Obálka románu *Dešťová hůl* (obrázek)

Příloha č. 6: Fotografie Jiřího Hájíčka (obrázek)

Příloha č. 7: Fotografie Jiřího Hájíčka (obrázek)

Přílohy:

Příloha č. 1: Osobní rozhovor s Jiřím Hájíčkem, České Budějovice, 10. 6. 2018

„Ponořit se do osobního příběhu hrdinů“

S Jiřím Hájíčkem jsem se setkal v kavárně Au Chat Noir na českobudějovickém náměstí Přemysla Otakara II. Na stejném místě již spisovatel poskytl několik předchozích rozhovorů, a kavárnu dokonce umístil do svého posledního románu, *Dešťové hole*. Dalo by se tedy říct, že je už tak trochu Hájíčkovská. V pozdější části rozhovoru ostatně autor tvrdí, že má rád, když jsou věci pevně ukotvené.

Nechal jste se při psaní inspirovat nějakým detektivním autorem?

Nejsem fanda detektivek, ani je moc neznám. Znáám trošku tu klasiku, ty hardboiled: Chandler, Dashiell Hammet, pár věcí jsem z toho četl. Četl jsem třeba Stiega Larssona, ale, že bych nějak sledoval severskou detektivu...

A necítíte tam inspiraci?

Mě spíš baví filmy, detektivní thrillery, tak to samozřejmě ano, ale jinak si myslím, že jsem nikdy nenapsal detektivku, kde by byl nějaký vyšetřovatel a nějaký policista a odkrýval nějaký zločin. To považuju za detektivku. Samozřejmě ty žánry se samozřejmě různě mísí, takže spousta prozaiků používá někdy detektivní zápletku jako nějakou druhou a třetí rovinu románu.

Několik kritiků psalo, že vidí inspiraci Chandlerem a že Pavel Straňanský je tak trochu detektiv Marlowe.

To nevím. Myslím si, že to můžete říct o spoustě románů, které mají nějakou... Ano, četl jsem Chandlera, ale... každý genealog je trochu detektiv.

Kritici to popisovali, že na začátku se objeví femme fatale a ze začátku jednoduchý úkol, který se nakonec ukáže jako daleko složitější...

Je pravda, že to *Selský baroko* je takové namíchané. Nevěděl jsem, jak to mám napsat, aby to bylo trochu přitažlivé, takže zápletku je do tématu dosazena trochu uměle, protože jsem nevěděl, jak jinak odvyprávět nějaký příběh z kolektivizace, kterou jsem nezažil. Proto je to vyprávěné ze současné perspektivy, z pohledu genealoga, který se v těch vesnicích vyzná,

protože tam dělá rodopisy a zná je jak z kronik, tak ze skutečnosti. Takže *Selský baroko* má trochu detektivní půdorys.

Měl jste od začátku jasno o roli Daniely?

V příběhu jsem potřeboval nějakou protihráčku a ono se mi to tak postupně složilo. Trochu mi pomáhá otevírat některé otázky, nastolovat je. Jestli je možná nějaká pomsta po druhé, třetí generaci. Jestli má smysl nějaká pomsta, jestli tam funguje odpuštění. Takže ano, tehdy jsem si takhle ty postavy vytvořil, aby Daniela byla taková protihráčka Pavla, která pomáhá ukazovat ne relativizaci příběhů kolektivizace, ale motivaci postav. Není tam vůbec relativizovaná kolektivizace a úloha státní represe, ale jsou tam relativizované některé konkrétní motivace lidí.

Někteří kritici i Miroslav Balaščík hodnotili váš jazyk, že je podobný prózám Jana Čepa, a dokonce někdo uvedl, že je turgeněvský. Viděl byste zde nějakou inspiraci nebo spojitost?

Ty autory samozřejmě znám, s Čepem nás spojuje spíše téma a prostředí venkova, ale nevím. Nestuduji sám sebe, ale myslím, že v jazyce mi některé věci přijdou hodně užvaněné. Myslím, že se teď spíše vyvíjím ke střídmějšímu výrazu.

Plno kritiků a recenzentů vám u *Rybí krve* chválilo, že jste se posunul v propracování postav. Máte pocit, že to bylo tím, že jste popisoval pro sebe známější dobu?

Určitě. Myslím si, že v *Rybí krvi* je hodně důležitý ten generační moment. Mám i ohlasy od čtenářů mé generace, že se spoustou věcí pozitivně rezonovali, že to zažili. Autor se v tom pak pohybuje snáz a dostane se asi více do hloubky, protože *Selský baroko* je ze všech mých románů nejvíce vyspekulované. Je nejvíce vymyšlené, i když tam velkou roli hrají archivy, které jsem procházel a kroniky, ze kterých jsem sestavoval modelový příklad těch vesnic. Ale pokud jde o postavy, v *Rybí krvi* je nejvíce mojí zkušenosti. Nemusíte ani psát všechno ze „své“ zkušenosti, máte spoustu odposlechnutého anebo máte empatii doby. Příběh si vymyslíte, ale on se může odehrávat, jak by se býval odehrával v té době. Zde sedí, že je to hodně generační věc. Osmdesátá a devadesátá.

Našli se recenzenti, kteří připodobnili *Rybí krev* (vaši tvorbu), k Holečkovým *Našim*. Cítíte nějakou spojitost s rurálními autory?

Přiznám se, že Holečka jsem nečetl, i když jsme to na gymplu měli jako povinnou četbu, ale nevím. Asi bych nemohl psát jiná témata než ta, která jsem doposud psal. I když nevím, co budu psát příště, protože jsem z venkova, pocházím z venkova, bydlel jsem tam, pak jsem tam i

pracoval v 90. letech. Mám rád lokalizaci. Je to někam umístěné, do nějakého prostředí, do nějaké konkrétní doby. Samozřejmě, Michal Ajvaz píše jinak, Jáchym Topol také píše jinak... Prostor mě asi spojuje s ruralisty, ale nevím, zda to jde zcela porovnávat s dnešní dobou.

V některých kritikách *Dešťové hole* zaznělo, že je to kritika středostavovské společnosti, v některých, že není. Jaký na to máte názor?

Já bych řekl, že je to zobrazení středostavovského života. A je to zobrazení života člověka ve středních letech. Sešla se tu, dejme tomu, střední třída ve středních letech. Nejsem apriorní kritik. Já věci spíše ukazuji, ale jestli si to někdo přebere kriticky, tak už je to jeho náhled.

Váš hrdina, Zbyněk, věří v konspirační teorie, ale ty v průběhu spíše vyšumějí. Měly pro vás nějakou další roli? Zapadají do celkového obrazu hrdiny?

Doufám, že zapadají do typu hrdiny, který prochází určitou krizí, a hlavně vnímá některé paradoxy doby, kterou žije. Myslím, že v těchto letech je markantní, že lidé ničemu nevěří, nemají moc důvěru. Spousta lidí nemá moc důvěru ve společnost, nemá důvěru v to, že ta demokracie, která se propaguje a opěvuje, že opravdu funguje. Nemají důvěru, že je společnost spravedlivá a vnímají v ní určitou míru pokrytectví. Jak na úrovni státu a společnosti ve které žijí, tak na úrovni mezinárodní politiky. Chtěl jsem hlavního hrdinu trochu vymezit. Ale je pravda, že je to tam v takové třetí, čtvrté linii. Ale ta jeho skepse, že stojí trochu stranou, zapadá trochu do krize středních let a částečně ho to vymezuje vůči mainstreamovým postavám jako je třeba Štefka. Je také pravda, že tato linie je tam jen nakousnutá, ale dokresluje zčásti charakter hlavní postavy. Neměl jsem v úmyslu ji tam nějak více propracovat.

Marek Vajchr v *Revolver Revue* vnímá v *Dešťové holi* pohádkové, případně mytické motivy. Zbyněk je nemocný král, Bohuna ženou zasvětitelkou a Antonín je prost'áček... Jak se k tomu stavíte?

Tam je jedna mytická postava a ta je tam schválně jako metafora kacířství a toho, co se vymyká běžnému životu, a to je Fučík Kudlička, který se tam trochu proplétá. Ale jinak nevím. Tohle je už zase něčí interpretace. Nepřemýšlel jsem takto.

Nepřemýšlel jste o mírné parodii westernu? Ve vašem díle je indián a kovboj...

Ne, to není myšleno jako parodie. Když jako autor popisujete nějakou scénu, máte spoustu možností, jak ji popsat a máte spoustu možností, jak charakterizovat postavu a je tam velké nebezpečí, že to napíšete jako už padesát lidí před vámi. Třeba ta scéna na maškarním bále. Maškarní se tam skvěle hodí jako situace, která je trochu vymknutá, není normální, ale můžete

tam dobře popsat celou situaci, kterou potřebujete a můžete tam trochu nekonvenčně popsat hlavní hrdiny, které čtenář ještě nezná.

Máte pocit, že se do vašeho psaní dostává postupem času více ironie, nebo vtipu?

Neumím psát vtipné nebo humoristické věci. Je pravda, že některé moje povídky či romány jsou hodně melancholické, což není můj program, ale v určitém věku jsem ty věci tak vnímal a viděl. Mě by bavil černý humor nebo ironie, ale přiznám se, že to psát neumím. V každé knížce jsem se pokoušel smutek a melancholii něčím odlehčit. Myslím, že i v *Rybí krvi* jsou nějaké legračnější scénky. Nedávno jsem viděl Miloše Urbana v souvislosti s filmem a říkal, že do *Hastrmana* se mu nepodařilo vložit humor a v tom filmu ten humor údajně je. Miloš říkal, že neumí psát apriori legraci do textu. Já to mám asi podobně.

Přemýšlel jste o tom, že byste *Dešťové holi* dal tragický konec a že by hlavní hrdina došel až k sebeustrukci?

Ne, takhle jsem to měl vymyšlené. Chtěl jsem po některých melancholických hrdinech a outsidersch konečně napsat příběh o chlápku, který to vyhraje, byť je to sporné a vlastně v půli ukončené. Nikdo neví, zda ten soud nakonec vyhrají či prohrají. Chtěl jsem napsat příběh o chlápku, který se v tom hodně plácá, ale má tolik síly, aby to dotáhnul; ne do konce, to čtenář neví; ale rozhodnutý pokračovat v tom, co považuje za správné. Nechtěl jsem z něj udělat lůzra, který to vzdá. To byl záměr. Zároveň jsem si chtěl zkusit alespoň v jednom příběhu nějaký happyend. I ten vztah se zdá být na konci příběhu zachráněn, což byl můj záměr. Nechtěl jsem, aby v už dost beznadějném příběhu, kde je spousta trpících lůzrů, negativně vyzněl i záměr románu.

Vnímáte svoje dílo jako trilogii?

To je takový trochu nakladatelský tah. Říkám to všude, že jsem nezačal psát *Selský baroko* s tím, že napíšu další dva. Spíš to bereme s nakladatelem tak, že tematicky, dějově či nastolenými problémy to nějakou souvislost má, takže se o tom může mluvit jako o trilogii, ale nebylo to tak myšleno, je to spíš ex-post. V edici to nakladatel spojil, aby upozornil na kontinuitu předešlých románů.

Máte pocit, že román by měl mít apelativní funkci?

Myslím, že to napsal Oscar Wilde: „Mravoučná záliba u umělce je neodpuštělný formalismus.“ To je hezká věta. Záleží na míře, v jaké to tam použijete. Vnímavý čtenář i nějaký nakousnutý problém nebo apel ucítí. Mám rád romány, které mě dokáží k něčemu

pohnout, nebo se alespoň zamyslet nad nějakou situací. Samozřejmě je velký rozdíl mezi agitací a románem, který je opravdu kvalitní.

Posunul jste se od Selského baroka k Dešťové holi k osobnějším tématům, tématům nazíraným osobněji?

Tak to jednoznačně. Mě samozřejmě lákala velká společenská témata, nota bene, když v o tom v roce 2005 ještě nikdo nepsal. Bylo to také trochu spojeno s naší rodovou historií. Kvůli těmto důvodům mě lákalo téma zpracovat. Každopádně vím, že to je v podstatě, pokud jde o téma, velice povrchně zpracované. Asi by tyto události někdo, kdo je zažil, dokázal napsat. Ale nikdo to neudělal... Beru to tak, že *Selský baroko* je jeden takový střípek do mozaiky. Kdyby vzniklo dalších deset románů, každý by na to šel jinak a pak by z toho vznikl nějaký obraz například padesátých let. Takhle беру *Selský baroko*. V *Rybí krvi* je zase velké společenské téma, které se mě zase nějak osobně dotýkalo, ale toto téma vyvstává spíše prostřednictvím individuálních osudů, což mě vždy na románu nejvíce bavilo. Příběhy lidí, kteří žijí v nějaké době, kterou ani nemusejí moc chápat. Když si vezmete Hrabalovo *Obsluhoval jsem anglického krále*, tak je to silně osobní vyprávění chlápka, který se plácá v těch takzvaně velkých dějinách, vlastně jim ani nerozumí. Ale je to silný příběh, který tu dobu ukáže na jeho pocitech, na jeho vnímání. To se mi vždy líbilo, vyprávět zdola. *Dešťová hůl* má určitě trochu kriminální zápletku s půdou, protože půda je silný vesnický atribut. Vždy tam šlo o to, kdo ji vlastní, kdo na ní pracuje. Vždy tam byly silné rodové vazby. Dneska už je to úplně jinak. Vlastnictví je překopané. Spekulanti tu půdu skupují... Jako autora mě teď zajímá spíše ponořit se do osobního příběhu hrdinů. Nejvíce mě zajímá pokusit se zformulovat nebo ukázat nějakou osobní situaci, jedinečnou esenci existence. Protože si myslím, že to by měla literatura dělat. Popsat nějaký společenský děj může ukázat literatura faktu, ale mě jako čtenáře na beletrii vždy bavilo, že si mohu prožít s nějaký konkrétním románovým hrdinou kus jeho života, pokusit se do něj vtělit a nahlížet všechno jeho pohledem. Tak mě baví psát, takhle chci psát i dál. Zkoumat situaci nějakého člověka, existenciální situaci.

Prefereujete spíše psaní románů, nebo povídek?

Mě baví oboje, ale román je královská disciplína prózy, takže to mě samozřejmě láká. Vždy mě bavily i povídky. Myslím si, že se mi jich pár povedlo, ale opravdu jenom pár, protože napsat dobrou povídku je těžké a má to svoje zákonitosti. Mě teď na psaní baví zkratka a minimalismus.

Příloha č. 2: Obálka románu *Selský baroko* (obrázek)

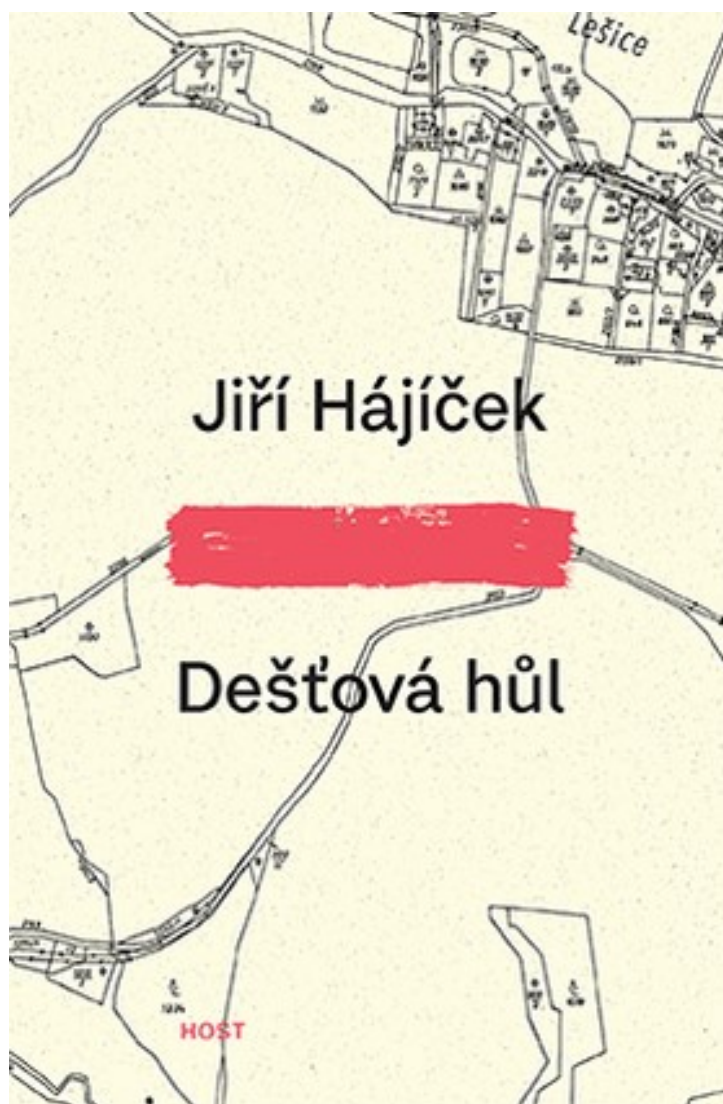
Příloha č. 3: Obálka románu *Selský baroko* (obrázek)

Příloha č. 4: Obálka románu *Rybí krev* (obrázek)

Příloha č. 5: Obálka románu *Dešťová hůl* (obrázek)

Příloha č. 6: Fotografie Jiřího Hájíčka (obrázek)

Příloha č. 7: Fotografie Jiřího Hájíčka (obrázek)

